

Pygmalion en Galatea die tot leven werd gewekt door Aphrodite, Jean-Léon Gérôme (1890)

"Vrijen met God" is het boeiende verslag van Jacob Slavenburg over de verering van de Grote Godin, en daarnaast de historisch diepe vrees voor het vrouwelijke. Deze angst heeft heftig doorgewerkt in onze cultuur en de geschiedenis van de mensheid. De Kerk heeft hier een grote bijdrage aan geleverd, wat heeft geleid tot gefrustreerde relaties tussen mannen en vrouwen. Jacob geeft aan de hand van eeuwenoude mythische verhalen een verfrissende visie en schetst daarmee een heel ander beeld van ons verleden.

een interview met auteur Jacob Slavenburg

Vrijen met God

Seksualiteit, een der sterkste drijfveren in het menselijk bestaan, was in de oudheid verbonden met "heiligheid" en met de goden, zo staat in Slavenburgs boek *Vrijen met God* te lezen. Men wist aanvankelijk niet dat zwangerschap voortkwam uit geslachtsgemeenschap. Een kind werd gezien als een geschenk van de goden. De mythische verhalen zijn hierin de voornaamste bron. Deze verhalen vertellen ons dat seksualiteit in de oudheid praktisch altijd verbonden werd met het vrouwelijke, en minder met het mannelijke.

Lilith, volgens oude mythen en joodse bronnen de eerste vrouw van Adam voor zijn "huwelijk" met Eva, vind ik een boeiende persoonlijkheid. U beschrijft haar rol uitvoerig in uw boek, zij geeft bijvoorbeeld de appel der kennis aan Eva.

'Goden en godinnen kunnen we zien als superprojecties van onszelf. Michelangelo heeft de mythe van Lilith geschilderd, als archetype. Bij de oude Babyloniërs is Lilith een stormgodin, later wordt ze een wraakgodin, waardoor ze wordt weggezonden uit de hemel omdat ze eenzame mannen in de nachtelijke uren "wreed bezoekt" en kinderen doodt. Lilith staat hierbij vooral te boek als archetype voor het donkere en verslindende vrouwelijke. Ieder archetype kent twee kanten; aan de ene kant het liefhebbende vruchtbare levengevende, aan de andere kant het bedreigende en verzwelgende. Ook bij het archetype Vader God komt deze dualiteit terug; aan de ene kant het beschermende vaderlijke, aan de andere kant de tiran en de heerser.'

Die angst voor het vrouwelijke zie ik als een boeiende rode draad door uw boek lopen. U haalt ook Jung aan, wat ik een interessante link

vind. In hoeverre is de diskwalificatie van het vrouwelijke een projectie van de mannelijke angst voor eigen handelen, zoals bij de Islam, waar de vrouwen gesluierd gaan om mannen niet te verleiden. Hoe kijkt u hiernaar?

'Angst verdwijnt als het onbewuste bewust wordt, waardoor het niet meer nodig is om het op die manier naar buiten te brengen. De visie van Jung ten aanzien van de Grote Godin kan doorgetrokken worden naar zijn visie op de Animus/Anima (mannelijk/vrouwelijk), ofwel de Anima in mij is een projectie die ik heb op de vrouw. Ik beschrijf in mijn boek ook de vrouwenverachting en daarbij de lustangst. Iedere man heeft een moeder gehad en vele krijgen ook dochters, het verachten van vrouwen maakt dit beeld zo scheef dat je kunt zeggen dat de man zichzelf als het ware gecastreerd heeft.'

Die dualiteit is duidelijk zichtbaar in de verhalen in uw boek. Volgens overleveringen is Adam een soortnaam voor de mens, die buiten bewustzijn in tweeën wordt gesplitst, waaruit de vrouwelijke Eva ontstaat en Adam als haar mannelijke tegenhanger; de geboorte van de dualiteit.

'Ja, dit is in wezen een heel oud beeld, dat nog vóór de afbeeldingen van de god als vrouw en de god als man heeft plaatsgevonden. De oude Sumeriërs gaven ook al weer dat er, voor de splitsing van het mannelijk/vrouwelijk, sprake was van androgynie. Aristofanes vertelt in het Symposium van Plato dat er eerst één mens was, ongedeeld. Bij heel veel mythes wordt dit zo omschreven. Het kwalijke binnen vooral het Christendom is, dat men ervan uitgegaan is dat eerst Adam als man geschapen werd en uit zijn rib Eva werd gecreëerd. Adam was een soortnaam, Adam is als Mens een soortnaam en een androgyn wezen.'

Bijzonder dat uitvergroot is dat de vrouw uit de rib van de man Adam kwam, zoals wij dat geleerd hebben. Dat heeft de positie van

de vrouw eeuwenlang ondergeschikt gemaakt aan de man.

'Ja, dat kwam de masculiene kerkvaders bijzonder goed uit.'

Het scheppingsverhaal zoals ons is ingeprent lijkt hiermee op losse schroeven te staan. Dit verhaal heeft een behoorlijk effect gehad op onze cultuur van de afgelopen eeuwen en op de plaats van de vrouw in het bijzonder. Het is volgens mij ook van het seksuele verschoven naar het spirituele. Hoe kijkt u hiertegen aan?

'Ja, dat is zeker zo, dat effect is behoorlijk. Des te

kwalijker is dat daar in de basis van het Christendom geen enkele aanleiding toe is. In het Evangelie van Thomas onder andere wordt beschreven dat Jezus de man en de vrouw gelijkwaardig achtte. Vrouwen leidden ook de diensten,

waren als het ware

priesters, en ook bij de Katharen bestond 38% van de priesters uit vrouwen, dat is 38% meer dan in het huidige Katholieke Christendom.'

De dualiteit in alles zie ik ook terug in uw boek, hoe ervaart u dit?

'Dualiteit is er om ons de eenheid te laten ervaren, het heeft een functie en is ook nodig, maar het is onvolwassen om erin te blijven hangen. In deze tijd hebben we de middelen en de bewustheid om de eenheid achter die schijnbare dualiteit te kunnen zien.'

Wat mij opviel in uw boek en ook in "De onverzadigbare vrouw" van Lisette Thooft, is het onverzadigbare dat ik meen te herkennen in onze huidige cultuur. Zowel seksueel (recreatieve seks) als materieel willen we zoveel mogelijk hebben. Zou dit het effect kunnen zijn van het onderdrukken van seksualiteit zoals ons dat door de kerkvaders is aangeleerd?

'Ja, ik denk wel dat daar een link ligt. Wat Lisette vertelt in haar boek is dat de vrouw in de

De Sumerische Inanna, Godin van Liefde en Strijd, die als Venus verscheen in de ochtend en de avond:

"O, ik ben Inanna, wie zal mijn vulva ploegen?"

Wie zal mijn rijpe veld ploegen?

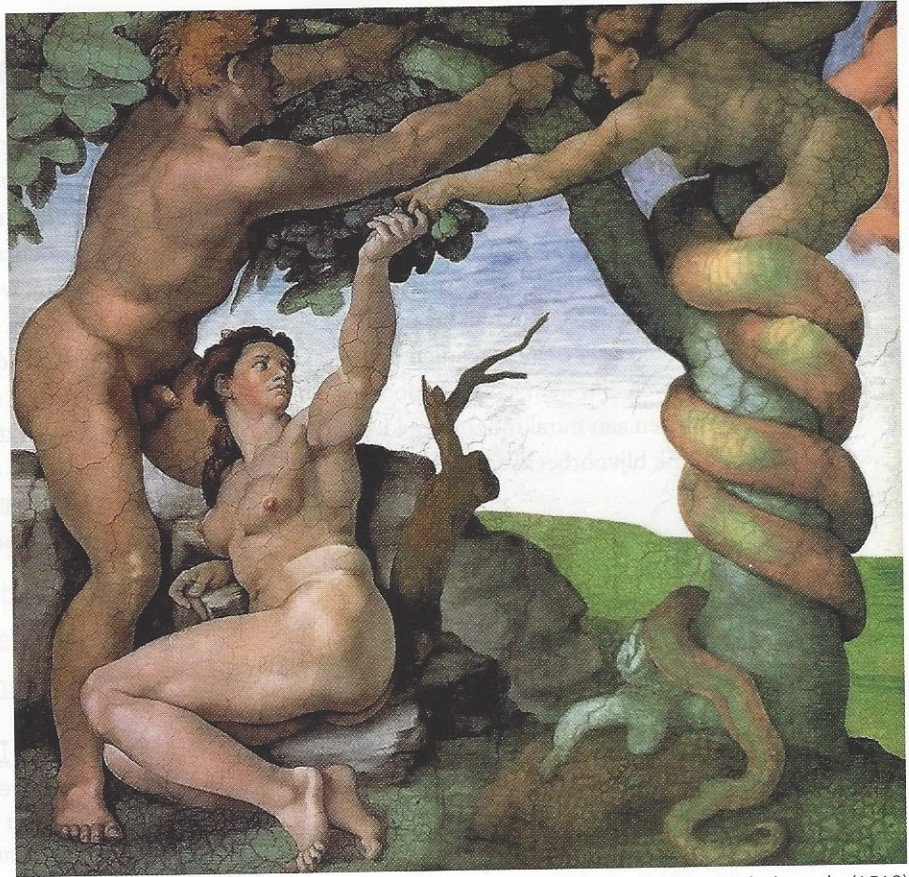
Wie zal mijn natte bodem ploegen?

Ze spoort Dumuzi aan:

Ploeg mijn vulva om, man van mijn hart!"

*“Steeds dieper ging ik de grot in.
Langzamerhand wenden mijn ogen
aan het duister. Af en toe viel door
een spelonk wat daglicht binnen.
Daar zag ik haar, de Grote Godin.
De oermoeder aller tijden. Ze stond
licht voorovergebogen haar haar te
kammen in het spiegelende water
van een klein binnenmeertje. Haar
zware borsten hingen vrij van haar
omvangrijke torso. Ze zag me en
wenkte me. Zonder woorden ging ze
liggen, spreidde haar machtige benen
en trok mij bovenop zich. Ik ging in
haar, eerst alleen met mijn penis,
maar steeds meer werd ik helemaal
opgezogen in die grote duistere
diepte tot ik er geheel in verdween.”*

(anonieme archetypische droom)

Adam en Eva in de Tuin, Michelangelo (1512)

oudheid wel agressief moest zijn op seksueel gebied, omdat er veel kindersterfte was. Om onze soort te laten voortbestaan moest de vrouw wel seks hebben. Lisette heeft het over het grijpgebaar, “Het moet er IN”! Dat is misschien ook wel de reden van de angst van de man. Mineke Schipper beschrijft in haar boeken dat er nu ook nog steeds culturen zijn waarbij de angst voor de vagina levensecht is. De getande vagina, als afschrikwekkend monster waar je door verzwolgen wordt, als het ware in verdwijnt.

De moedergodin staat voor mij symbool voor Moeder Aarde. Zou het in ere herstellen van het vrouwelijke in onze cultuur effect hebben op de Aarde en alle problemen die er op dit moment zijn op het gebied van ecologie?

‘Het is niet voor niets dat de Aarde vaak verbonden wordt met het vrouwelijke, omdat de Aarde de vruchten voortbrengt en dat de bevruchting plaatsvindt vanuit de hemel, zoals door regen. Het gaat volgens mij niet om het doen herleven van de verering van

de Grote Godin. De mythe van het mannelijke en vrouwelijke laten samengaan is nooit mooier verwoord dan in de Hermetica-filosofie, die beschrijft dat alles uit het ene afkomstig is, alles is familie van elkaar, alles is verwant, dieren, mineralen, atomen. Die eerbied en balans vind je nog bij bijvoorbeeld indianenstammen en andere natuurliefhebbers, zij vragen in een meditatie of ze een tak mogen afnemen van een boom. De mens is op dit moment de Aarde aan het uitputten, waardoor de mens eigenlijk zichzelf uitput. Neem bijvoorbeeld de megastallen, dit is een aantasting van onze eigen waardigheid, omdat we ons eigen “vlees” daarmee aantasten.’

De fasen die u beschreef in uw boek over de ideeën die er waren over seks, vrouwen en mannen, zie ik ook terug in mijn eigen levensweg en persoonlijke ontwikkeling.

‘Ja, mooi dat je dat ziet. De grote kosmische geschiedenis speelt zich in wezen in ook in miniatuur in onszelf af. Het wonder van dat mogen gaan ervaren en beleven is een weg van bewustwording.’

Ik denk dat deze verhalen voornamelijk zijn opgeschreven door mannen. Hoe zou onze geschiedenis eruit hebben zien als ze opgeschreven was door vrouwen? Is dit misschien een mooi onderwerp voor uw volgende boek?

‘(Lacht) Lisette Thoof heeft deze vraag beantwoord, ik heb dat ook meegenomen in mijn boek. Wij denken dat deze verhalen vooral geschreven zijn door mannen, maar de verhalen uit de oudheid over de onverzadigbare, grijpgrage vrouwen zijn waarschijnlijk doorverteld door vrouwen aan hun kinderen en kleinkinderen. Denk bijvoorbeeld aan het volgende:

*“Ik ben de eerste en de laatste.
Ik ben de vereerde en de verachte,
Ik ben de hoer en de heilige...
Ik ben oorlog en vrede.”*

Dit is uit de Hymne van de Onbekende Godin uit de Nag Hammadi-geschriften, zo'n 200-300 jaar voor Christus. Een typisch vrouwelijk openbaringsgeschrift. Ik denk dat vrouwen de eenheid achter de dualiteit veel sterker beleven dan mannen, mannen hebben daar filosofieën over. Dat is misschien een leuk thema om over te schrijven.

Mooi thema, dat meen ik ook te herkennen.

‘Er is een theorie dat de angst van de man voor het vrouwelijke diep ligt en verstevigd is in de Pre-socratische Filosofie. Daar wordt gesproken over de Logos, nog heel neutraal, te vergelijken met het Buddhi-begrip in de Theosofie, het Algemene Bewustzijn. Nu wordt de Logos gedevalueerd tot het verstand, het denken, vandaar woorden als logica en logisch, dat komt van Logos. Bij de Oude Grieken wordt het denken gezien als een mannelijke aangelegenheid en staat het lichaam voor het materiële (vrouwelijke). Daar vindt een discrepantie plaats. Tijdens de coïtus zou je kunnen ervaren dat je even van de wereld bent. Voor vrouwen is dit nooit een probleem geweest, dit voelt dan als een stukje thuiskomen. Voor mannen is dit een verlies van een stuk controle over de logica, van het verstand. In het vroege Christendom wordt beschreven dat de ziel bij de coïtus als het ware uit de man vloeit. En als je iets kwijt bent, ben je geneigd om de ander daarvan de schuld te

geven. De man raakt iets kwijt: de controle over zijn ratio en geeft de vrouw daarvan de schuld.’

Dus in de interpretatie van Logos is een dualiteit ontstaan tussen innerlijk weten en het hebben van kennis?

‘Ja, dit kun je zien als het hogere Logos: het bewuste kennen, weten, in “het denkt in mij”-intuïtie en dergelijke en de lagere logos: praktisch denken, materieel denken. Dat herkennen we vaak in onze eigen relaties, omdat het bij een vrouw dieper werkt via haar gevoelservaring, de oudste ervaring die er is, geworteld in het totale zijn. De man moet daarover nadenken, die heeft er een theorie van gemaakt.’ ✕

OVER DE AUTEUR

Jacob Slavenburg is auteur van vele boeken waaronder *Valsheid in geschrifte* en artikelen over het vroege Christendom en “alternatieve” stromingen door de eeuwen heen. Hij is medevertaler van de Nag Hammadi-geschriften en eindredacteur van *Het Grote Boek der Apokriefen*. Zijn nieuwste boek is *Vrijen met God*, over “heilige” bruiloften, erotiek en religie. Uitgeverij WalburgPers, ISBN 9789057304859. € 19,95.

